

Vleermuizen in hun winterverblijf

Door: Jimmy Pijcke

Verspreid door Zeeland liggen diverse bunkers verscholen in het landschap. Ze herinneren aan een roerig verleden waarin ze onderdeel uitmaakten van de Atlantikwall, een lange Duitse verdedigingslinie langs de kust tijdens de Tweede Wereldoorlog. Nu liggen de bunkers er rustig en verlaten bij en hebben velen de status van cultureel erfgoed gekregen. Toch zijn ze niet helemaal verlaten. Vanaf eind oktober nemen vleermuizen er namelijk hun intrek om hun winterrust in door te brengen.

Temperatuur

Vleermuizen zoeken in deze periode rustige vorst- en tochtvrije plekken op waar de omgevingstemperatuur zo tussen de 5 tot 10 graden Celsius ligt. Ze hebben daarbij een voorkeur voor plekken met een hoge luchtvochtigheid. Dan hoeven ze hun winterverblijf niet uit, maar kunnen drinken van de dauwdruppels die langs de muren lopen. Sommige soorten trekken zich terug in (oude) gebouwen of kerkzolders, een enkele soort in holtes van dikke bomen en dan zijn er soorten die graag in forten en bunkers overwinteren. Vooral de met aarde bedekte bunkers zijn heel geschikt omdat er hier weinig temperatuurschommelingen zijn. Ook in West Zeeuws-Vlaanderen liggen van dit soort bunkers in het landschap. Ze liggen in terreinen van Het Zeeuwse Landschap, Staatsbosbeheer en bij enkele particulieren.

Wintertelling

Eind januari kruipen Luciën Calle en ikzelf weer door het deurtje een bunker in. Samen met de Stenen Beer in Sluis, tellen we jaarlijks deze bunkers voor het landelijke vleermuizenmeetnet. De donkerdere Baardvleermuis, Watervleermuis met roze snuit en Gewone Grootoorvleermuis zijn steevast aanwezig in deze winterverblijven. Bij het eerste object valt ons oog echter op een afwijkende vleermuis. De aders in de oren zijn 'bloeddoorlopen' en een beetje opgewipt als een skischans. Enkele foto's naar de landelijke experts doet ons vermoeden bevestigen. Het is een Franjestaart, een zeldzame soort in onze regio. Onze dag kan niet meer stuk! De telling valt bovendien niet tegen. Het totale aantal voor alle objecten komt uit op 108 vleermuizen.

Met dit aantal lijkt er toch een stijgende lijn in de jaarlijkse aantallen te zitten (zie figuur 1). Dit is belangrijke informatie voor populatietrends en verspreiding. Het tellen en determineren van slapende vleermuizen, hangend aan muren en plafonds of weggekropen in spleten, is namelijk van een heel ander kaliber dan in de zomermaanden met de batdetector op pad gaan. Zo is de Baardvleermuis met een batdetector moeilijk van andere soorten te onderscheiden, waardoor er uit de zomerperiode maar weinig waarnemingen bekend zijn. Door de wintertellingen komen we toch meer te weten over de verborgen leefwijze van deze diersoorten.

Herstelwerkzaamheden

Helaas komen we jaarlijks ook minder leuke dingen tegen. Zo zijn deurtjes kromgetrokken of zijn de hangstenen - die speciaal voor de vleermuizen zijn opgehangen - afgevallen. De soms gladde betonnen wanden bieden te weinig houvast en vleermuizen kruipen graag weg tussen de spleten van deze stenen. Ook komen we de laatste jaren steeds vaker verstoringen en vernielingen tegen in de winterverblijven. Deurtjes zijn vernield, er is afval achtergelaten of we vinden zelfs afgestoken vuurwerk. Gelukkig kan dit soms door de terreinbeheerder of Stichting Landschapsbeheer Zeeland, via financiële ondersteuning van de Provincie Zeeland, worden hersteld.

Vriend en vijand overwinteren samen

Naast vleermuizen treffen we ook vaak kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker aan die zich in de meest vochtige plekjes terugtrekken. Maar ook dagpauwogen en roesjes weten deze plekken te vinden. Deze laatste is een van de weinige nachtvlinders die overwintert in kelders en bunkers. Merkwaardig genoeg, samen met hun vijanden: de vleermuizen.

